

Zdravstveni i gospodarski šok zbog pandemije Covid-19 znatno su povećali rizike za financijski sustav, no građani i poduzeća iskoristili su prethodno povoljno razdoblje kako bi ojačali financijsku otpornost, dok kreditne institucije u krizu ulaze s visokim rezervama kapitala i likvidnosti, ističe se u novom broju Financijske stabilnosti HNB-a.

Hrvatska narodna banka (HNB) u 21. broju Financijske stabilnosti, redovite publikacije u kojoj jednom godišnje ocjenjuje glavne rizike i izazove za financijsku stabilnost, analizira utjecaje globalnoga gospodarskog šoka izazvanog pandemijom bolesti Covid-19.

Analiza se temelji na podacima za prvih pet mjeseci ove godine, a kako ističu iz HNB-a, niz koordiniranih mjera fiskalne, monetarne i supervizorske politike očuvao je stabilnost financijskog sustava i ublažio gospodarske posljedice poremećaja, pri čemu je zadržana i stabilnost tečaja i kamatnih stopa, pogođena poduzeća pristupila su programu zaštite radnih mjesta, a poduzete su i mjere s ciljem olakšavanja postupaka odgoda i reprograma kredita.

“Sve navedeno omogućilo je poduzećima i stanovništvu nastavak zaduživanja uz povoljne uvjete i zadržavanje iznimno niskih troškova servisiranja duga. Poduzeća su na narušene uvjete poslovanja, nakon dugog razdoblja razduživanja, reagirala pojačanim zaduživanjem kod banaka, kako bi prikupila sredstva za financiranje redovnog poslovanja. S druge strane, stanovništvo je zaustavilo zaduživanje po potrošačkim kreditima u svjetlu pogoršanja stanja na tržištu rada i izrazito nepovoljnih očekivanja, dok se rast stambenoga kreditiranja čak i ubrzao pod utjecajem programa državnog subvencioniranja”, navode iz HNB-a.

Kažu da su se banke već počele pripremati na potencijalne gubitke po kreditima najteže pogođenim klijentima, premda će odgode otplata kredita donekle odgoditi posljedice gospodarskog poremećaja u financijskom sustavu.

Troškovi očekivanih gubitaka po neprihodonosnim kreditima bankama su već, uz pad prihoda, znatno smanjili dobit, pri čemu iz HNB-a napominju da iznosi kredita za koje su zatražene odgode ili reprogrami za sada ne čine sistemski rizik.

No, s druge strane, izloženost banaka prema poduzećima koja koriste potpore za očuvanje zaposlenosti višestruko je veća od iznosa odgoda i reprograma, što je latentni rizik koji zahtijeva praćenje, upozoravaju iz HNB-a, dodajući da su najranjivija poduzeća koja posluju u ugostiteljstvu, prometu i drugim uslužnim djelatnostima.

Primjetno jačanje kreditiranja države

Kako se navodi u publikaciji, pandemija koronavirusa dovela je do preokreta u dinamici i strukturi kreditne aktivnosti banaka u Hrvatskoj, uz primjetno jačanje kreditiranja države.

“Nakon ožujka intenzivirano je kreditiranje države zbog njezinih povećanih potreba za financiranjem. To je ponajviše pridonijelo ubrzanju rasta kredita, koji je u svibnju 2020. iznosio 7,4 posto na godišnjoj razini. Spomenute promjene, s utjecajem tečajnih razlika, ubrzale su rast imovine banaka, koja je na kraju svibnja bila za 7,7 posto viša nego u istom mjesecu prethodne godine”, stoji u analizi.

Kod sektora kućanstava tijekom prva dva mjeseca 2020. nastavio se trend rasta kredita primjetan posljednjih godina, no već se u ožujku usporio, a u travnju je došlo do snažnog pada, u obje glavne kategorije, stambenih i gotovinskih nenamjenskih kredita.

Potaknuta mjerama Vlade o subvencioniranju stambenih kredita, navodi se, dinamika kreditiranja stanovništva u svibnju je intenzivirana u segmentu stambenoga kreditiranja, no gotovinski krediti i dalje bilježe negativna kretanja.

Anticipirajući negativna kretanja, poduzeća su u veljači i ožujku iskoristila raspoložive kreditne linije, čime je ojačano kreditiranje poduzeća, najvećim dijelom obrtnih sredstava, a nakon toga, u travnju se ublažila dinamika kreditiranja nefinancijskih poduzeća, kažu iz HNB-a.

Depoziti u bankama ubrzali su rast u kriznim uvjetima praćenim deprecijacijskim pritiscima na domaću valutu, pa su tako ukupni depoziti rezidenata u svibnju na godišnjoj razini bili viši za 10,7 posto, što je rekordna stopa rasta u posljednjih deset godina.

Tijekom ožujka prvi je put od 2008. godine zabilježen znatniji porast euroizacije depozita.

“Zbog očekivanih deprecijacijskih pritisaka u ožujku su značajno porasli eurski depoziti, dok se kunski depoziti nisu značajnije promijenili. Nakon što je HNB u nekoliko navrata intervenirao na deviznom tržištu i time ublažio deprecijacijske pritiske, rast depozitne euroizacije zaustavio se”, navodi se u analizi.

Profitabilnost banaka će se u 2020. smanjiti, potrebna snažnija orijentacija na digitalno poslovanje

S pandemijom koronavirusa došlo je do rasta većine sistemskih rizika, upozoravaju iz HNB-a, navodeći da pogoršano makroekonomsko okružje uzrokuje rast kreditnog rizika, što će se nepovoljno odraziti na profitabilnost banaka, a primjetljivo je i povećanje rizika koncentracije izloženosti zbog naglog rasta kreditiranja države.

“Pod utjecajem smanjenoga operativnog prihoda, uz istodobni rast troškova ispravaka vrijednosti, profitabilnost će se banaka u 2020. godini smanjiti. Nakon što je u prvom tromjesečju operativni prihod smanjen zbog realiziranih tržišnih gubitaka po financijskim instrumentima, do kraja godine do izražaja će doći i učinak promjene strukture portfelja u smislu rasta udjela kredita državi koji se odobravaju po nižim stopama, uz istodobni pad gotovinskih kredita stanovništvu, koji su u 2019. bankama donosili trećinu kamatnog prihoda”, navodi se između ostalog u publikaciji.

Privremeni nerevidirani podaci za prvo tromjesečje ove godine upućuju na smanjenje bruto dobiti banaka od 22,7 posto u odnosu na prvo tromjesečje 2019. U travnju i svibnju zabilježena je još snažnija kontrakcija neto dobiti pa je u prvih pet mjeseci 2020. prema preliminarnim podacima za gotovo 40 posto niža nego u istom razdoblju prethodne godine.

Kaže se i da će nepovoljna gospodarska kretanja odnosno kriza prouzročena bolešću Covid-19 zaustaviti trend zamjetnog poboljšanja kvalitete kreditnog portfelja banaka.

U idućem razdoblju može se očekivati porast materijalizacije kreditnog rizika, a očekivani pad gospodarske aktivnosti i nepovoljan utjecaj na tržište rada, dohotke kućanstava i poslovanje poduzeća, čiji su intenzitet i duljina trajanja još uvijek vrlo neizvjesni, odrazit će se na porast neprihodonosnih kredita, procjenjuju u HNB-u.

Pritom se podsjeća da je HNB radi ublažavanja negativnih ekonomskih posljedica pandemije na financijsku poziciju klijenata banaka, a samim time i na banke, u uvjetima iznimno povišene neizvjesnosti privremeno relaksirao propise o klasifikaciji loših plasmana, uz istodobnu zabranu isplate dobiti iz prethodne godine.

U uvjetima izraženih rizika i niske dobiti, s čim je povezana i zdravstvena ugroza, poručuju iz HNB-a, banke će morati ojačati strukturne promjene usmjerene na jačanje digitalizacije.

“Snažnija orijentacija na digitalne kanale poslovanja omogućila bi racionalizaciju troškova poslovanja, koji su u Hrvatskoj relativno visoki, što ujedno opterećuje i marže banaka”, smatraju u HNB-u.

(Hina)

